

ESTUDI D'IMPACTE I INTEGRACIÓ PAISATGÍSTICA. BARRACA DE L'AMETLLÉ

Generalitat de Catalunya
Departament de Política Territorial
i Obres Públiques
Direcció General d'Urbanisme
Comissió Territorial d'Urbanisme
de les Terres de l'Ebre

Aprobat definitivament per la Comissió
Territorial d'Urbanisme de les Terres de
l'Ebre en sessió **6 Nov 2008**
tenint en compte les prescripcions
esmentades a l'acord, que han estat
incorporades d'ofici.

LA SECRETARIA

Teresa Calh
Diligència. Per fer constar que el present
document ha estat aprovat inicialment en
sessió de data 13/06/2008. Dono fe.

Amposta, a 16/10/2008
LA SECRETARIA.

PROMOTOR: AJUNTAMENT D'AMPOSTA

EMPLAÇAMENT: POL. 27, PARC. 69 - AMPOSTA

Diligència. Per fer constar que el present
document ha estat aprovat provisionalment
en sessió de data 10/10/2008. Dono fe.

Amposta, a 16/10/2008
LA SECRETARIA.

Desembre 2007

EMA Projectes i
estudis
d'ambients
Enginyeria i Medi ambient

Grau, 4, 1er
43870 Amposta
Telf. 977 70 38 48 - 653 85 64 21

www.enginyeria-mediambient.com
info@enginyeria-mediambient.com

D
2008/33860/E

III. ESTUDI D'IMPACTE I INTEGRACIÓ PAISATGÍSTICA

Índex

1	Introducció.....	2
1.1	Projecte.....	2
1.2	Promotor.....	2
2	Descripció de paisatge previ.....	2
2.1	Descripció del lloc.....	2
2.2	Factors de visibilitat.....	2
2.3	Components i valors del paisatge.....	5
2.4	Components del paisatge.....	5
2.5	Configuració de l'espai.....	14
2.6	Valors del paisatge.....	15
2.7	Elements i valors en l'àmbit d'actuació.....	18
3	Característiques del projecte.....	20
3.1	Descripció del projecte.....	20
3.2	Planejament urbanístic.....	21
3.3	Fragilitat paisatgística.....	21
4	Criteris d'integració i impactes paisatgístics.....	23
4.1	Criteris i mesures d'integració.....	23
4.2	Anàlisi d'alternatives.....	23
4.3	Impacte paisatgístic.....	23
5	Síntesi.....	25
6	Plànols.....	28

1 Introducció

1.1 Projecte

El projecte objecte d'aquest estudi d'impacte i integració paisatgística és el "PROJECTE D'EXECUCIÓ. BARRACA DE L'AMETLLÉ"

1.2 Promotor

El propietari dels terrenys i promotor del projecte d'execució és l'ajuntament d'Amposta.

2 Descripció de paisatge previ

2.1 Descripció del lloc

L'àrea objecte d'aquesta actuació es localitza al paratge de la partida d'Ametllé, en concret a la parcel·la 69 del polígon 27 del municipi d'Amposta, tot i que aquesta referència cadastral ha pogut variar per les afectacions produïdes amb la construcció de la nova carretera Amposta-Freginals.

L'accés es fa a través de la carretera de Freginals a Amposta i des d'aquesta pel camí de servei de l'AP-7, aproximadament al punt d'encreuament d'aquesta amb el camí Nou.

Les coordenades UTM aproximades del centre de l'àrea a intervenir són X: 291.738, Y: 4.507.866 (m).

La parcel·la té una superfície total de 1.605,82 m², i correspon a sòls rústics de secà amb conreus d'olivera amb un estat d'abandonament evident.

2.2 Factors de visibilitat

Conca visual

La conca visual esdevé la superfície des de la qual hi ha intervisibilitat entre l'observador i el focus. Aquesta visibilitat, en espais oberts, depèn en gran mesura de les condicions atmosfèriques tot i que està demostrat que la distància influeix en la qualitat de la percepció visual, i que hi ha una distància a partir de la qual, l'estudi paisatgístic deixa de ser útil. Segons diversos autors aquesta distància es situa entre els 1000 i 1300 metres (*Guía para la elaboración de estudios del medio físico – MOPT*).

Segons els càlculs informàtics a partir del model digital del terreny (veure plànol 2. Conca visual) s'aprecia una conca visual focalitzada principalment al quadrant sud-est, condicionada per la geomorfologia general de la Plana en aquest punt, amb una lleugera exposició dominant amb el mateix sentit, i amb la posició relativa a les petites formacions orogràfiques al sector nord, i per la presència de la banquetta de l'AP-7, que tot i no tenir una alçada relativa superior als 2 m respecte la cota de l'àmbit, exerceix una important barrera visual en el sentit oposat.

De totes formes, a la pràctica, aquesta visibilitat esdevindrà molt menor, ja que els elements constructius a instal·lar (mobiliari, tanques, senyals) tenen unes dimensions força reduïdes en proporció a les dimensions de l'àmbit, i en la majoria dels casos, sota arbrat.

No hi ha cap nucli de població o lloc estable de concentració de persones en tot l'espai delimitat per aquesta conca visual i en el límit de percepció visual.

Punts de vista

Els principals punts de vista on s'hi poden concentrar observadors són teòricament els més vulnerables o sensibles. Aquests punts, en contextos rurals són habitualment les xarxes de camins i carreteres, nuclis de població propers, etc.

En el cas concret d'aquesta actuació que s'avalua i del seu emplaçament, s'ha identificat com a punts febles situats dintre del perímetre de percepció visual, les vies de comunicació que l'envolten, en concret la carretera de Freginals a Amposta (al sud) i l'autopista AP-7 (al nord).

En els dos casos, es tracta d'elements de la xarxa viària on l'observador potencial està sempre en moviment, i per tant la percepció de qualsevol estructura sempre resulta més difícil, condicionada a l'entorn i estructures de la mateixa via (tanques vegetals, talussos, etc.), i perceptible només en fraccions de temps molt curtes per la mobilitat de l'observador (només a l'instant del pas del vehicle pel davant de l'emplaçament).

Vista panoràmica des de la nova carretera de Freginals a Amposta en direcció a Amposta a l'emplaçament

Vista panoràmica des de la nova carretera de Freginals a Amposta en direcció a Freginals a l'emplaçament

La resta de possibles punts de vista, a l'est i a l'oest de l'emplaçament, parcel·les i finques rurals, no esdevenen emplaçaments sensibles ja que tenen una baixa presència i freqüentació d'observadors, reduïda als propietaris o treballadors de les mateixes.

Pel que fa a la resta de possibles punts de visibilitat vulnerables, dir que els nuclis urbans o àrees urbanitzades més properes, Amposta situada al nord-est, Masdenverge al nord,

Freginals al sud i per últim la urbanització de Favaret a l'est, resten ubicades en relació a la zona d'emplaçament, molt més enllà del límit de percepció visual i, a més a més, fora de la seva conca visual.

2.3 Components i valors del paisatge

2.4 Components del paisatge

Components físics

- Montsianell
- La Plana
- Els Portés

Components biòtics

- Vegetació de conreus: oliveres, garrofers, ametllers, etc.

Components antropològics

- Activitat agrícola: conreus oliveres, garrofers i ametllers
- Construccions: edificacions rurals

Components antropològics

- Altres construccions: marges de pedra en sec, xarxa viària i xarxa elèctrica

Característiques visuals bàsiques de les components del paisatge avaluades des del punt on es preveu l'actuació

La percepció de les característiques visuals de les components del paisatge està condicionada a la posició relativa de l'observador respecte a aquestes. Segons la distància, l'angle d'observació, posició relativa dels focus d'iluminació, etc., es tenen diferents perspectives, efectes atmosfèrics, modificacions de l'escala intrínseca, etc., que fan que la percepció de les característiques visuals d'un mateix component esdevinguin força diferents.

En aquest cas, amb el punt d'observació ubicat (àmbit) a la unitat fisiogràfica de la Plana, la visió de l'espai i la percepció de les característiques visuals dels diferents components paisatgístics de l'entorn, incloent la mateixa Plana, esdevenen força particulars, degut a les combinacions de factors físics de cadascun d'aquests i sobretot per la component lligada a la posició relativa d'observació.

En base a aquests condicionants, les característiques visuals de les components del paisatge abans enumerades percebudes des del punt d'observació esdevenen les següents:

Component: LA PLANA - CONREUS

Color	<p>Vegetació de conreus: colors verds, freds, de tons foscos i mates.</p> <p>Sòl nu: colors terrosos, freds, de tons clars i mates.</p> <p>El contrast entre tots dos elements, fa que destaquin més els espais de sòl nu per sobre de la vegetació tot i ser més abundant en proporció. En distàncies majors, la percepció del sòl deixa de ser evident, i llavors dominen els colors de la vegetació.</p>
Forma	<p>Bidimensional, condicionada per la posició relativa de l'observador respecte l'element, al mateix nivell. En aquesta posició el camp de visió és tancat i pren dominància l'arbrat (oliveres), que supera l'alçada d'un observador a peu pla i que per tant dóna lloc a un paisatge en gran mesura filtrat en el pla horitzontal.</p>
Línea	<p>Component que crea una línea originada per les diferències fisiogràfiques, cromàtiques i de textura entre dos superfícies adjacents, la zona de conreus (la Plana) i els espais forestals que coincideixen amb el Montsià i serra de Montsià. Línea de mitjana definició i nitidesa, longitud gran i dominada per la component horitzontal.</p>
Textura	<p>La textura s'aprecia com un conjunt, una superfície més o menys continua amb petites irregularitats o variacions internes produïdes per l'agregació indiferenciada de les capçades dels arbres o parcel·les segons la distància.</p> <p>Així, majoritàriament la textura ve definida per la cobertura dels conreus que la ocupa: de gra gros, densitat mitja o alta, regularitat en grups ordenats, i de contrast variable en funció del tipus de coberta de sòl, essent elevat quan la superfície està neta de vegetació (terra) i baix quan aquesta està coberta (vegetació herbàcia).</p>
Escala	<p>Relativa, per la proporció de superfície que ocupa</p>

Component: MONTSIANELL	
Color	<p>Vegetació natural: colors verds, freds, de tons foscs, i mates.</p> <p>Afloraments rocosos: colors grisos, freds, tons clars i mates.</p> <p>Les propietats visuals d'aquests elements estan condicionats per la distància i les condicions atmosfèriques, que produeixen un efecte de major pal·lidesa i de tons més blavosos.</p> <p>El contrast entre tots dos elements, fa que destaquin més els afloraments rocosos per sobre de la vegetació tot i ser més extensa.</p>
Forma	<p>Tridimensional geomètrica. Les formes i relleus donen sensació de volum, condicionat amb el moment del dia i la posició del sol (il·luminació) respecte al vessant.</p>
Línea	<p>Element que crea diverses línies.</p> <p>Les motivades per les diferències cromàtiques internes entre els afloraments rocosos i la vegetació, de nitidesa mitjana, contínues, longitud relativa gran, complexitat baixa dominada per la component horitzontal, amb creació de contrastos baix més deguts aquests a la diferència cromàtica que no pas a la seva dominància visual.</p> <p>I les que s'originen amb la seva superposició amb el cel o línia d'horitzó, de gran definició i nitidesa, longitud gran i important diferenciació entre els elements que separa i dominada per la component horitzontal, amb un únic element (figura del Crist al cim) que genera un punt de contrast.</p>
Textura	<p>La textura s'aprecia amb detall per la proximitat de l'element amb la percepció d'alguns detalls de la cobertura vegetal i dels afloraments rocosos.</p> <p>Vegetació: de gra fi o mig en funció del tipus (arbustiu, arbrat), de densitat alta, i regularitat en grups ordenats en funció de la posició en el vessant (obaga/solana), i de poc contrast intern.</p> <p>Afloraments rocosos: de gra mig, densitat alta, regularitat gran a les franges de majors dimensions, i contrast intern baix.</p>
Escala	<p>Absoluta, per la seva importància relativa en el conjunt del paisatge</p>

Component: ELS PORTS	
Color	<p>Vegetació natural: colors verds, freds, de tons foscs, i mates.</p> <p>Afloraments rocosos: colors grisos, freds, tons clars i mates.</p> <p>Les propietats visuals d'aquests elements estan condicionats per la gran distància i les condicions atmosfèriques, que produeixen un efecte de major pal·lidesa i de tons més blavosos.</p>
Forma	<p>Tridimensional complexa, irregular i poc compacta. La gran distància des del punt d'observació mitiga els volums, formes i relleus internes de l'element, que donen lloc a una percepció molt menys tridimensional de la que té en realitat.</p>
Línea	<p>Element que crea diverses línies.</p> <p>Les motivades per les diferències cromàtiques internes entre els afloraments rocosos i la vegetació, que per la gran distància que els separa del punt d'observació, solament esdevenen visibles els elements rocosos de grans dimensions, com per exemple els estrats corresponents als cingles de la roca del Migdia i els del Portell. Són línies de nitidesa baixa, discontinues, longitud relativa petita, complexitat baixa, amb creació de contrastos moderat.</p> <p>I les que s'originen amb la seva superposició amb el cel, creant una línia d'horitzó de gran definició i nitidesa, longitud gran i dominada per la component horitzontal, trencada només per elements geogràfics molt concrets (Pic de Caro, cingles del Portell, la Barcina, etc.)</p>
Textura	<p>La gran distància des del punt d'observació fa que la percepció de la superfície sigui un model continu compost per l'agregació dels diferents valors cromàtics que aporten els afloraments rocosos i la vegetació. Aquest conjunt origina una textura de gra fi, de densitat alta, i regularitat ordenada en grups (estrats), i de moderat contrast intern (efecte distància).</p>
Escala	<p>Absoluta, per la seva importància relativa en el conjunt del paisatge</p>

Component: CONSTRUCCIONS RURALS

Color	<p>Les casetes rurals o masos, des del punt de vista cromàtic són de colors terrosos, càlids, de tons clars i mates. Aquesta coloració està condicionada pels materials utilitzats en la seva construcció, materials propis del terreny (pedra, argila, etc.)</p> <p>La seva ubicació en entorns de conreus produeixen un elevat contrast cromàtic.</p>
Forma	<p>Tridimensional, representada pels plans de les cares dels edificis, i condicionada per la posició relativa i distància de l'observador respecte a l'element, que modifica l'apreciació de la seva forma o dimensió relativa.</p>
Línea	<p>Originada pel contrast cromàtic que es crea per la seva superposició d'aquestes construccions sobre la vegetació dels conreus, donant lloc a una silueta de gran definició i nitidesa, de longitud relativament petita.</p>
Textura	<p>La superfície de les construccions i la seva percepció origina textures diferents en funció de la distància de l'observador. En posicions properes, on s'aprecien els detalls i materials constructius, dona lloc a textures de gra mitjà, densitat alta, i de baix contrast intern. En canvi, en posicions més allunyades de l'observador, la textura resulta diferent, no s'aprecien els detalls de les superfícies amb tanta claredat, donant lloc a textures de gra fi, més uniformes i llises.</p>
Escala	<p>Relativa, condicionada a la distància des del punt d'observació, i esdevenint de major importància quan més proper estem al element.</p>

Component: XARXA VIÀRIA

Color	<p>Cal diferenciar entre el tipus d'element de la xarxa viària, ja siguin carreteres o camins rurals no asfaltats. Les carreteres des del punt de vista cromàtic són de colors grisos, freds, de tons foscos i brillants, en canvi els camins són de colors terrosos, càlids, de tons clars i mates.</p> <p>Les propietats visuals d'aquests elements estan condicionades per la il·luminació, concretament per la posició de la font de llum respecte de l'element observat. L'asfalt de les carreteres esdevé lluent si actua com a reflector entre el sol i l'observador.</p> <p>Les carreteres tenen un contrast cromàtic intern accentuat degut a les diferències cromàtiques entre els elements que la componen: asfalt, talussos, línies viàries, vorals, etc.</p> <p>Els camins no tenen tant accentuat aquest contrast cromàtic intern, només apreciable en aquells on hi ha vegetació entre les bandes de rodadura.</p>
Forma	Bidimensional regular, i determinada per la presència de superfícies adjacents (conreus) per les diferències o contrast en quan a color i textura
Línea	Element que crea una forma lineal diferenciada de tipus banda que divideix en dues meitats la superfície que ocupa
Textura	Carretera i camins: de gra molt fi, densitat alta, ordenada, contrast intern només apreciable quan entre paviments, talussos, etc. hi ha diferents cobertures.
Escala	Relativa, per la seva importància en el conjunt del paisatge, condicionada pel fet que esdevenen un punt habitual d'observació.

2.5 Configuració de l'espai

La configuració espacial és un element visual complex que engloba el conjunt de qualitats del paisatge determinades per l'organització tridimensional dels objectes y els espais lliures.

L'espai on s'ubica l'àmbit d'actuació és la Plana, un element fisiogràfic sense relleu aparent i amb una composició espacial dels elements que l'envolten que dona lloc a un paisatge en gran mesura panoràmic, en el que no existeixen límits aparents per a la visió, i trencat només per la presència dels sistemes muntanyosos (Ports i Montsià), prou allunyats, que esdevenen en certa forma dominants sobre la Plana per la seva sensació de volum, dimensió que no aporta la Plana, i per la creació de línies de gran força i nitidesa (tall amb l'horitzó), que en definitiva, tot i la gran distància, acaben donant-los aquest domini paisatgístic.

La percepció del paisatge de la Plana, observada des del seu interior com és el cas del punt on s'ubica l'actuació, tot i aquesta component panoràmica, esdevé poc profunda al voltant i entorn més proper de l'observador, motivat això pel seu inexistent relleu i abundant presència d'arbrat (oliveres) que superen l'alçada d'un observador a peu pla i que per tant donen lloc a un paisatge en gran mesura filtrat en el pla horitzontal.

Filtrat de l'entorn més proper per l'arbrat propi de la Plana, amb domini visual dels sistemes muntanyosos allunyats

D'aquesta forma, la percepció habitual de la Plana vista des del seu interior és, un primer pla àmpliament abastat per la vegetació dels conreus (oliveres), que esdevé un element filtrant de la resta d'elements que la componen, construccions i camins rurals bàsicament, i un segon pla, quan elevem la visió, molt distant, format bàsicament pels sistemes muntanyosos, que sobresurten per sobre de les oliveres.

Per una l'altra banda, podem parlar d'un paisatge parcialment focalitzat si l'observació es fa des d'una via de comunicació, i llavors aquest adquireix una major profunditat i el punt focal que domina l'escena és el lloc on convergeix aquesta estructura, que en el cas concret de la zona on s'ubica l'actuació i per la presència de la carretera entre Amposta i Freginals, esdevé pràcticament la línia de l'horitzó.

Focalització del paisatge al ser observat des d'una via de comunicació

Pel que fa a la posició relativa o espacial dels elements que componen el paisatge dir que tots els continguts a la Plana tenen una posició dominada, i per tant amb una tendència a ser poc rellevants en el conjunt si la percepció de l'observador es troba al seu interior, com és el cas de l'emplaçament de l'actuació prevista, i més quan la major part d'aquests elements tenen com a fons escènic el mateix terreny i la vegetació que el recobreix, només trencat pel contrast visual per les diferències cromàtiques (colors foscos de la vegetació en front dels colors clars de les construccions tradicionals).

2.6 Valors del paisatge

L'enfocament multidimensional del paisatge es tradueix en una multiplicitat de valors que el caracteritzen (estètics, productius, històrics, socials, religiosos, etc.) i que conjuntament acaben determinant la seva qualitat paisatgística, però cal tenir en compte que es tracta d'elements subjectius, ja que a l'hora de ser avaluats intervé l'home com a objecte observador, i per tant molt complexes de ser avaluats.

Els valors del paisatge estudiats són els següents:

Valors ecològics

Entenem com valors ecològics els factors o elements que determinen la qualitat del medi natural, és a dir espais amb interès natural o ecològic per la seva singularitat o representativitat, així com paisatges reconeguts legalment.

A l'àrea àmbit d'actuació i a l'entorn més proper no hi ha cap figura o espai de protecció reconegut (PEIN, Xarxa Natura, etc.), ni la presència de cap espècie vegetal protegida per la legislació vigent. D'altra banda, la Plana esdevé un espai amb una rica ornitofauna, lloc habitual d'alimentació de petites aus que baixen de les zones de muntanya (pernoctació) en busca d'aliment, i per tant, amb una important funció ecològica dintre del conjunt o sistema del territori.

L'espai de protecció especial més proper és el "PEIN Serra de Montsià", situat a uns 2 km al sud-est de l'emplaçament on es preveu l'actuació.

Valors productius

Es tracta d'elements presents al paisatge capaços de proporcionar beneficis econòmics (activitats agrícoles, forestals, ramaderes, turístiques, etc.)

A l'àrea objecte d'aquest estudi i al seu entorn més proper s'hi identifiquen els següents valors productius:

Activitat agrícola. El cultiu de l'olivera i la producció d'oli d'oliva associada a aquest cultiu representa econòmicament una de les fraccions més importants en la producció agrària de la zona, i esdevé un model d'aprofitament dels terrenys agrícoles amb una no menys important representativitat (unes 40.0000 ha entre la comarca del Montsià i del Baix Ebre).

Un indicador de la importància econòmica de la producció d'oli d'oliva és el reconeixement de la denominació d'origen protegida (DOP) "Oli del Baix Ebre-Montsià", que actualment compta amb un total de 12 cooperatives adherides. Aquest instrument suposa un reconeixement del prestigi de l'oli procedent dels cultius d'olivera que hi ha als municipis de la comarca del Montsià i Baix Ebre.

Ja en el cas concret de la parcel·la on es preveu l'actuació, tot i que físicament i des del punt de vista productiu correspon a aquesta àrea i producte, les dimensions actuals de la parcel·la, fruit de les expropiacions i afectacions de les vies de comunicació, reduïdes a poc més de 2000 m² i textualment encaixada entre la carretera de Freginals a Amposta i l'AP-7, dóna lloc a que la seva explotació i rendibilitat econòmica resulti inviable i poc competitiva, i com en d'altres parcel·les de la Plana, s'hagi produït l'abandonament de qualsevol tipus d'activitat agrícola, fet que acaba esdevenint també des del punt de vista paisatgístic un factor poc interessant.

Un dels objectius del projecte, recuperar i mantenir la parcel·la amb unes condicions similars a les de les parcel·les en producció, esdevindrà un factor positiu de cara al manteniment del paisatge tradicional de la Plana.

Xarxa de comunicacions. Com ja s'ha esmentat anteriorment, l'àrea àmbit d'actuació està envoltada de vies de comunicació, en concret la carretera de Freginals a Amposta (al sud), l'autopista AP-7 (al nord) i el camí de servei d'aquesta (al nord). Aquestes estructures o elements viaris esdevenen elements que influeixen notablement en la qualitat de vida de la població en les àrees urbanes i sobretot en les zones rurals com aquesta, facilitant la mobilitat i la comunicació entre elles. A més a més, afavoreix notablement el desenvolupament econòmic del territori, tant des del punt de vista productiu com turístic.

Valors socials

Es tracta d'aquells elements que proporcionen un ús per a les persones (equipaments turístics, culturals i mediambientals, de lleure, etc).

Actualment, a l'àrea àmbit d'actuació i a l'entorn més proper no hi ha la presència equipaments d'ús públic. No és fins als espais naturals més properes, com el Montsià i els Ports, on trobem diversos elements turístics, culturals i de lleure vinculats a aquests espais (senders, àrees de lleure i interpretatives, etc).

Vista aquesta mancança, es pot afirmar que l'execució del projecte esdevé positiu en quan que la creació d'una zona de lleure i d'interpretació del patrimoni humà vinculat als conreus de la Plana, esdevindrà un element que fomentarà l'ús social i la difusió dels valors d'aquest espai rural.

Valors històrics

Corresponen als elements de naturalesa antròpica que l'home ha deixat en el paisatge al llarg de la història i que presenten un cert valor històric i paisatgístic.

La Plana és un espai humanitzat, amb domini de les zones dedicades al conreu de secà, bàsicament olivera, garrofer i ametller, així com de construccions de pedra en sec vinculades a aquesta activitat agrícola tradicional, i només trencada per la presència dels barrancs que amb la seva conca als Ports i Montsià la creuen fins a l'Ebre. Aquest paisatge característic de la Plana esdevé per ell mateix un element amb un gran valor històric, pel fet que resulta un paisatge molt poc alterat, testimoni dels primers aprofitaments agrícoles que es van implantar en aquest territori, entre els segles XVIII i XIX, mitjançant la transformació dels terrenys erms o *malesa* en terres de cultiu.

Associada a aquesta activitat agrícola tradicional, han perdurat fins l'actualitat, a banda dels propis arbres (oliveres), diverses estructures de pedra en sec com els margues, balones i barraques. Aquestes estructures es feien amb materials del terreny, concretament la pedra que és treia del camp quan es transformava, i es reutilitzava per construir els marges, que podien servir per abancalar el terreny o simplement per separar les propietats, per construir

les balones, que protegien les soques dels arbres de l'erosió o de la força del vent, i per construir casetes o barraques, per aixoplugar-se del mal temps a la temporada de collita.

Com es deia, l'altre element testimoni de la història de la Plana és l'olivera, un dels arbres que l'home ha conreat des de fa mil·lennis. És per tant un element paisatgístic d'origen antròpic, però si més no, amb una gran valor històric, cultural, econòmic i paisatgístic d'aquest territori. Són nombroses les oliveres, centenàries, i fins i tot mil·lenàries, catalogades en algunes finques de la Plana, i que es poden situar històricament a l'època romana.

2.7 Elements i valors en l'àmbit d'actuació

L'àmbit objecte de l'actuació disposa una molt interessant representació d'aquests elements que componen i donen un valor qualitatiu al paisatge de la Plana (veure apartat anterior). En un entorn rural i humanitzat com aquest, els elements que hi donen un valor afegit són aquells que tenen una component històrica, i que els converteix en elements que poden qualificar-se de patrimonials.

En concret, a l'àmbit on es preveu l'actuació, destaca per sobre de tots la presència de la barraca de pedra de l'Ametllé, una important construcció de pedra en sec vestigi històric del procés colonitzador de la Plana, i que ha arribat fins als nostres dies amb un estat de conservació prou acceptable. A un altre nivell, també resulta interessant la presència de diversos trams de marges de pedra, construcció també de pedra en sec, però que per manca de manteniment, presenten un estat de conservació menys bo. I finalment, les pròpies oliveres i arbrat en general, valor de les quals ve més definit per la seva importància com component paisatgístic associat de forma continua d'aquesta unitat paisatgística que no pas per esdevenir oliveres de gran edat.

Oliveres

Marges de pedra

Denominació:	"Barraca de l'Ametllé"
Tipus d'obra:	Barraca de pedra en sec
Distribució:	Planta rectangular en forma de naveta amb un únic volum
Superfície planta/dimensions:	49,5 m ² (9x5,5m) i una alçada compresa entre 4 i 5 m
Ús actual:	Antigament tenia la funció d'habitatge temporal per a persones i animals. Actualment no presenta cap ús
Característiques constructives:	Parets estructurals de pedra vista en sec
Estat actual:	A nivell estructural presenta un bo estat de conservació, però degut a l'abandonament de les tasques de manteniment i neteja del seu interior i perímetre, ens trobem amb un edifici força degradat, amb intervencions poc respectuoses, i un aparent estat marginal
Observacions:	És una de les construccions de pedra en sec d'aquesta tipologia més ben conservada i de majors dimensions del municipi i possiblement de la província de Tarragona. A més a més, està inclosa al "Catàleg de patrimoni històric, artístic i arquitectònic" del municipi d'Ampostà, i en concret en l'epígraf o nivell de protecció B "Bens culturals d'interès local"

3 Característiques del projecte

3.1 Descripció del projecte

El "Projecte d'execució. Barraca de l'Ametllé", té per objectiu la definició d'un conjunt d'actuacions per a la recuperació de la barraca de pedra en sec de l'Ametllé, i la creació al seu entorn d'una zona de lleure i interpretació vinculada al patrimoni de la pedra en sec i de l'agricultura de secà de la Plana.

En quan als usos previstos per a aquest espai seran els de lleure i del gaudi de la natura, amb incorporació d'elements que el valoritzin i en permetin activitats didàctiques i d'interpretació del medi rural, i més en concret, de les construccions de pedra en sec tot aprofitant la important construcció existent com és la barraca de l'Ametllé.

El desenvolupament d'aquests treballs i usos posteriors venen definits per les determinacions urbanístiques del "Pla Especial Urbanístic. Barraca de l'Ametllé", i vista aquesta documentació, es pot afirmar que són incorporades i respectades per aquest projecte executiu.

Actuacions previstes

- *Arranjament i neteja general de la parcel·la.* Treballs consistents amb la retirada de deixalles i escombraries disseminades per la superfície, l'enderroc d'un petit muret de bloc de formigó situat al llarg del límit nord-oest de la parcel·la, el desbrossat de la vegetació i recuperació de l'arbrat existent (poda d'oliveres i garrofers), i finalment la reconstrucció dels marges de pedra seca que hi ha als límits laterals (est i oest) de la parcel·la, mitjançant les tècniques i materials tradicionals, és a dir, en sec i sense morters ni formigons.
- *Arranjament de la barraca.* El projecte executiu preveu consolidar i preservar l'estructura de la barraca de pedra en sec, tot incorporant criteris tècnics i materials naturals que no desvirtuïn la seva naturalesa. En concret, es realitzarà la reconstrucció i consolidació del marge que alhora de divisió de la parcel·la esdevé el mur o fonament lateral de la barraca, l'enderroc dels maons que tanquen l'obertura d'accés i posterior tancament d'aquesta amb una portera de fusta, i finalment la neteja de totes les deixalles que hi hagi en el seu interior.
- *Mobiliari i equipaments.* Per tal de donar als visitants uns serveis de qualitat, protecció i amb suficients continguts, el projecte executiu preveu la instal·lació de diversos elements de mobiliari rústic (bancs amb taula, mòduls d'estacionament de bicicletes, tanques de seguretat, etc.) i de senyalització mediambiental, tant d'ordenació de l'espai i dels seus accessos, com del tipus interpretatiu (plafons informatius) per tal d'oferir els continguts didàctics i culturals.

La situació exacta d'aquests treballs i elements en relació a l'àmbit d'actuació, es detalla al plànol 4 d'aquest estudi paisatgístic, i als plànols 5, 6 i 7 del projecte executiu.

3.2 Planejament urbanístic

Pla territorial de les terres de l'Ebre

L'emplaçament on està prevista l'actuació, està qualificat segons el Pla territorial com:

Règim del sòl:	Sòl no urbanitzable (SNU)
Qualificació:	Sòl lliure
Categoria:	3. Sòl lliure de protecció preventiva 3.1 Sòl agrícola: conreus de secà i erms

POUM d'Amposta

Segons la delimitació i qualificació urbanística del sòl al planejament vigent al municipi d'Amposta (pendent de publicació al DOGC), l'emplaçament on està prevista l'actuació queda definit de la següent manera:

Règim del sòl:	Sòl no urbanitzable
Qualificació:	Sòl lliure
Categoria:	Sòl lliure de protecció preventiva: conreus de secà, clau 32a1

3.3 Fragilitat paisatgística

La fragilitat paisatgística es defineix com la susceptibilitat d'un paisatge a veure alterats els seus valors i el seu caràcter per l'efecte paisatgístic produït per la realització de noves actuacions o canvis d'ús.

En aquest cas concret, els factors que repercuteixen especialment en la fragilitat del paisatge de l'àrea àmbit d'actuació són els següents:

Entorn paisatgístic

L'actuació s'emplaça en una àrea de components paisatgístics dominants d'origen antròpic, en concret un espai amb dedicació majoritària als conreus de secà d'olivera, amb tot un seguit de construccions i infraestructures vinculades a aquesta activitat agrària, però també amb important càrrega d'elements bàsicament vinculats a les infraestructures de la xarxa viària.

Així doncs, en aquest entorn paisatgístic humanitzat, la fragilitat paisatgística motivada per les actuacions i usos previstos amb el projecte esdevé baixa, i aquestes no suposen cap invasió ni pertorbació paisatgística, ja que en la seva totalitat esdevenen completament integrades amb la resta d'usos antròpics existents. Encara més, es podria afirmar que un projecte que promou la recuperació dels valors i elements patrimonials d'aquest espai, esdevindrà un factor positiu en quan a la millora de la qualitat paisatgística de l'entorn.

Conca visual

La fragilitat paisatgística respecte la conca visual que se'n deriva per la posició o emplaçament del punt on es preveuen les actuacions esdevé pràcticament inapreciable. La composició del relleu i infraestructures (AP-7) més properes dóna lloc a una conca visual força reduïda, d'uns 2000 m de distància màxima des del punt d'observació, i focalitzada només al quadrant SE.

D'altra banda, aquesta conca visual no inclou cap element vulnerable o lloc on hi puguin haver observadors fixes.

Vulnerabilitat visual

Tot i que com s'ha exposat al punt anterior la vulnerabilitat visual motivada per la presència de focus d'observació fixes a l'interior de la conca visual és inexistent, si que cal tenir en compte la proximitat de dues vies de comunicació que suposaran teòricament en aquest sentit els principals punts febles.

Aquesta vulnerabilitat teòrica vindrà donada i condicionada pel fet que els observadors, usuaris per tant de les vies de comunicació, estaran en moviment, i que per tant el temps d'exposició visual esdevindrà molt curt. D'altra banda, la visió que aquestes persones tindran serà la d'un conjunt d'elements (d'altres persones, mobiliari rústic, etc.) que no esdevindran en cap dels casos agressius ni pertorbadors per a la seva percepció, i més quan la vegetació i arbrat existent exercirà un bloqueig o filtre visual.

Ja en més precisió, la major vulnerabilitat que pot suposar la posició relativa i proximitat dels observadors al seu pas per la nova carretera de Freginals-Amposta, quedarà eliminada per la instal·lació d'una tanca de seguretat de fusta al llarg del marge amb aquesta carretera, amb una estructura i construcció prou opaca, que en limitarà pràcticament la visió entre els usuaris de la zona de lleure i els de la carretera. A més a més, aquesta tanca es construirà principalment amb materials prou integrats paisatgísticament, essent la fusta l'element més abundant i visible.

Pel que fa als nuclis urbans o àrees urbanitzades més properes, esmentades anteriorment i que podrien ser importants punts d'observació, Amposta, Masdenverge, Freginals i Favaret, la vulnerabilitat és inexistent ja que estan fora de la conca visual, i molt més enllà del límit de percepció visual.

Distància entre l'emplaçament i els nuclis urbans o urbanitzacions més properes

Amposta	3.000 m
Masdenverge	2.200 m
Freginals	3.000 m
Urbanització Favaret	1.400 m

4 Criteris d'integració i impactes paisatgístics

4.1 Criteris i mesures d'integració

L'estratègia del projecte, des del punt de vista de la seva integració paisatgística, i tenint en compte les actuacions proposades i els objectius buscats, es pot dir que segueix un criteri d'harmonització, que té com a objectiu que les noves actuacions s'integrin en el paisatge com a elements positius o neutres pel que fa als valors d'aquest. D'altra banda, la recuperació de la pròpia barraca pot ser considerat com una estratègia de singularització, evidentment positiva per la seva relació amb el paisatge.

Les mesures d'integració més significants són la utilització de materials propis de la zona, la pedra bàsicament, i d'altres com la fusta, com a element constructiu bàsic del mobiliari i tanques de seguretat. No es preveuen mesures preventives en tant que durant el procés constructiu no es generaran impactes.

D'altra banda, si que es realitzaran o aplicaran mesures correctores, bàsicament dirigides a la restauració elements afectats per les obres de la carretera de Freginals a Amposta, consistents en la reconstrucció de marges de pedra i la consolidació d'una part de l'estructura de la mateixa barraca de l'Ametllé. També és positiva la recuperació de la fisonomia de l'arbrat de la parcel·la, a mode representatiu del paisatge característic de la Plana.

També, al mateix nivell que les mesures correctores, es preveu la instal·lació d'una tanca entre la carretera i la zona de lleure que per les seves característiques constructives, tindrà una doble funció de seguretat i de barrera visual. Al respecte de la instal·lació d'aquesta tanca, s'ha previst un model alternatiu, més transparent, per a la zona de la façana de la barraca, de forma que aquesta construcció sigui també visible des de la carretera i esdevingui un element o actiu per a la percepció dels valors del paisatge per part dels usuaris d'aquesta via.

4.2 Anàlisi d'alternatives

No és consideren diferents alternatives.

4.3 Impacte paisatgístic

Un cop caracteritzat el paisatge previ, descrita la proposta contemplada pel projecte, sintetitzats els criteris i les mesures d'integració adoptades, es procedeix a caracteritzar, definir i valorar els impactes associats a les actuacions proposades.

Caracterització dels impactes.

El principal impacte pot venir per la implantació d'una activitat o ús (lleure i interpretació), i d'un conjunt d'elements (mobiliari, estructures de seguretat i tancaments, senyalització) que són potencialment aliens a l'entorn rural on es preveu l'actuació.

La resta d'accions no seran considerades, ja que no esdevenen generadores d'impactes.

Així, els impactes amb incidència potencial sobre el paisatge objectes d'avaluació seran: la implantació de nous usos i la instal·lació dels elements de suport a aquests.

Definició dels impactes.

En aquest apartat s'avalua el resultat esperat dels impactes enumerats considerant l'efectivitat de les mesures d'integració proposades.

Tant pel fet dels nous usos implantats com dels elements de suport a aquestes activitats dir que les mesures d'integració previstes resulten apropiades i esdevindran suficient per a esdevenir compatibles. Aquesta afirmació es basa en els raonaments de que la implantació es fa en un espai en la seva totalitat humanitzat, ja sigui per la pròpia activitat agrícola, com per la presència d'abundants infraestructures viàries, i que per tant no es tracta d'una implantació d'una activitat humana en un espai no humanitzat. D'altra banda, tot al contrari, les actuacions previstes tenen com a objectiu la recuperació d'alguns dels elements i components del paisatge que esdevenen sens dubte, els millors exponents i models definitoris del paisatge rural de la Plana.

Valoració dels impactes.

Els usos previstos en el projecte s'ajusten a les determinacions urbanístiques del Pla Especial, i per tant als usos admissibles per a aquesta qualificació de sòl en d'altres planejaments de rang superior. Més enllà d'aquesta consideració legal, es pot afirmar que esdevé un aprofitament o utilització sostenible del medi rural, i tot i que resulta diferent a l'ús habitual o propi d'aquest entorn, que és el l'aprofitament agrícola mitjançant el conreu de l'olivera, es pot afirmar que els impactes paisatgístics que puguin ser generats per la implantació d'aquests nous usos són **compatibles**.

Per una altra banda, la qüestió de la instal·lació dels elements de mobiliari, d'infraestructures de seguretat, tancament i senyalització, i vistes les mesures d'integració per a aquests, es pot afirmar que els impactes paisatgístics que puguin ser generats per la implantació d'aquests nous elements són **compatibles**.

En tots dos casos, els impactes generats permeten una fàcil integració de la proposta amb l'aplicació de mesures senzilles.

5 Síntesi

Paisatge previ. Actuació que s'ubica en un entorn rural, concretament amb dedicació principal al conreu d'olivera, però que està àmpliament ocupada per infraestructures viàries com són l'AP-7 i la nova carretera entre Amposta i Freginals.

Pel que fa a les característiques físiques que condicionen la visibilitat, la conca visual des del punt on es preveu l'actuació és reduïda i focalitzada només al quadrant sud-est, sense que s'hi localitzi cap punt de vulnerabilitat fixa al seu interior, essent només destacable la presència de les vies de comunicació com a possibles punts de vista o febles, tot i que ja sigui per l'efecte de filtratge que exerceix la vegetació existent, com per esdevenir elements on l'observador està en moviment, la percepció esdevindrà poc determinant.

Els principals components del paisatge d'origen antròpic són l'activitat agrícola, les construccions rurals i les infraestructures de la xarxa viària. Els components de caràcter biòtic són la pròpia vegetació dels conreus, i els principals elements fisiogràfics de l'entorn com la Plana, els Ports i la serra de Montsià.

La configuració de l'espai i la percepció de l'entorn, ve clarament condicionada per la posició de l'observador des de l'interior de la pròpia unitat paisatgística de la Plana, un espai amb una percepció panoràmica a dos nivells, una primera a curta distància motivada pel filtratge que exerceix l'arbrat, i una segona, a una distància molt major, amb la percepció dels elements dominants com són els elements muntanyosos de la serra de Montsià i els Ports.

Els valors del paisatge són principalment els vinculats a l'activitat agrícola. En primer lloc destaca la importància econòmica o valor productiu d'aquest paisatge que està dedicat bàsicament al conreu de l'olivera per a la producció d'oli, un conreu amb una considerable importància i representativitat en els conreus de secà de les comarques del Montsià i Baix Ebre. Un altre valor de la Plana és l'històric, ja que aquest espai i els conreus que l'ocupen són el testimoni i fruit del procés de transformació, entre els segles XVIII i XIX, d'un conjunt de terrenys erms aleshores en terres de cultius. A més a més, ha esdevingut una activitat agrícola tradicional amb pocs canvis, i que ha deixat una àmplia i interessant mostra d'elements ara considerats patrimonials, com les construccions de pedra en sec, els marges i la pròpia barraca que hi ha a l'àmbit d'actuació, o fins i tot les pròpies oliveres, que en alguns casos poden remuntar-se a més de deu segles de vida.

Ja en concret, a l'àmbit on es proposa l'actuació hi ha una molt interessant representació d'aquests elements que composen i donen un valor qualitatiu al paisatge de la Plana, destaca per sobre de tots la presència de la barraca de pedra de l'Ametllé, una important construcció de pedra en sec, vestigi històric del procés colonitzador de la Plana, els marges de pedra, construcció també de pedra en sec, i les pròpies oliveres presents a la parcel·la, amb importància com component paisatgístic associat de forma continua d'aquesta unitat paisatgística que no pas per esdevenir oliveres de gran edat.

Característiques del projecte. El projecte avaluat té per objectius principals la recuperació del conjunt patrimonial constituït per la barraca de l'Ametllé i el conjunt de la parcel·la i la creació al seu entorn d'una zona de lleure i d'interpretació vinculada al patrimoni de la pedra en sec i de l'agricultura de secà de la Plana.

Per assolir aquests objectius es faran diverses actuacions que es poden resumir en els treballs generals d'arranjament de la parcel·la, l'arranjament de les construccions de pedra en sec i per tant de la pròpia barraca de l'Ametllé, i finalment la instal·lació d'elements i infraestructures de suport per a l'ús públic com ara mobiliari rústic, senyalització, etc.

Pel que fa a la vessant legal i urbanística dir que tant els usos previstos en aquest tipus de sòl, com la implantació de l'ús de lleure i d'interpretació de la natura i del patrimoni històric, són del tot compatibles segons la normativa territorial (Pla Territorial de les Terres de l'Ebre) i municipal (POUM).

La fragilitat paisatgística per l'execució de les actuacions i implantació dels nous usos esdevé baixa, pel fet que l'àmbit d'actuació està ubicat en un entorn completament humanitzat i que per tant no es crea cap implantació que esdevingui un element invasor. Tampoc hi ha fragilitat motivada per un emplaçament amb una conca visual àmplia, ja que com s'ha dit aquesta és reduïda i focalitzada únicament al quadrant SE, on no hi ha cap punt feble important.

Criteris i mesures d'integració. El projecte té una clara estratègia d'implantació d'uns elements i uns usos que esdevenen fàcilment integrats en aquest entorn, amb uns objectius i principis que esdevenen harmonitzadors, i uns efectes que poden qualificar-se de positius o si menys no neutres.

S'han tingut en compte mesures d'integració paisatgística, pel fet que s'ha donat prioritat a la utilització de productes i materials propis del terreny i de l'arquitectura tradicional de l'entorn com la pedra. La resta d'elements implantats tenen la fusta com a material constructiu bàsic, i per tant, amb una excel·lent capacitat d'integració.

Es preveuen mesures correctores senzilles com la instal·lació d'una tanca entre la carretera i l'àmbit per aïllar-ho visualment, tot i que es respecta i potencia la visió i percepció de la barraca des de la carretera en considerar-se un element important en la caracterització del paisatge.

Impacte paisatgístic. Els únics impactes potencials detectats poden ser els motivats per la implantació d'aquest nou ús de lleure i d'interpretació, i per la instal·lació dels elements i mobiliari de suport a aquesta activitat en un entorn rural. Tot i això, l'anàlisi preliminar del paisatge actual i de les mesures d'integració aplicades, dóna com a resultat que els impactes generats són poden ser considerats compatibles.

Conclusió global. Les principals amenaces del paisatge tradicional de la Plana, entenent aquestes com elements i factors que poden posar en perill aquest, són més aquelles que

afecten de forma directa l'activitat agrícola i en concret al sector de l'oliva que no pas actuacions singulars i puntuals com la que proposa el projecte. Les grans transformacions i canvis de cultius de l'espai per la implantació de sistemes de reg que permeten el conreu d'altres espècies com el taronger, o la implantació indiscriminada de grans vies de comunicació o de àrees industrials o comercials al seu voltant, esdevenen els principals perills i amenaces amb veritable capacitat de malmetre aquest paisatge.

L'objectiu del projecte, la conservació del patrimoni humà i històric conjuntament amb l'estratègia de fer-ne la difusió d'aquests valors, és sens dubte la millor alternativa possible per a un espai que ha esdevingut marginal i clarament afectat per la construcció de les carreteres que l'envolten, i més tenint en compte que en aquest àmbit hi ha una mostra, amb la barraca de pedra de l'Ametllé, que millor representa els valors antropològics i històrics de la Plana, i la configuració d'aquest espai amb un aprofitament i usos vinculats a la difusió d'aquests valors, esdevé una molt bona estratègia per conservar aquest patrimoni i propiciar, amb el coneixement i la informació, la millor estima de la població envers aquest sistema rural i paisatge.

EMA
 Enginyeria i Medi ambient
 CIF: 3438/0864
 info@enginyeria-mediambient.com

Generalitat de Catalunya
 Departament de Política Territorial
 i Obres Públiques
 Direcció General d'Urbanisme
 Comissió Territorial d'Urbanisme
 de les Terres de l'Ebre

Aprobat definitivament per la Comissió
 Territorial d'Urbanisme de les Terres de
 l'Ebre en sessió **6 NOV 2008**
 tenint en compte les prescripcions
 esmentades a l'acord, que han estat
 incorporades d'ofici.

LA SECRETÀRIA

Teresa Calr

Diligència. Per fer constar que el present document ha estat aprovat inicialment en sessió de data 13/06/2008. Dono fe.

Amposta, a 16/10/2008
 LA SECRETÀRIA.

Diligència. Per fer constar que el present document ha estat aprovat provisionalment en sessió de data 10/10/2008. Dono fe.

Amposta, a 16/10/2008
 LA SECRETÀRIA.

